

**Aanvullende effectbeoordeling
Natura 2000 soorten
dijkversterking Gorinchem - Waardenburg**

Overzicht gegevens document

Titel document: Aanvullende effectbeoordeling Natura 2000 soorten dijkversterking Gorinchem - Waardenburg
 Kenmerk document: GO-WA-RAP-24678
 Projectnummer: GoWa

Autorisatie

	Naam	Paraaf	Datum
<i>Opgesteld door</i>	Sylvia den Held, Tom van den Broek, Dimitri Emond, Pauline van Veen	Registratie en vrijgave in DMS	
<i>Verificatie door</i>	Nicole Geurts van Kessel	Registratie en vrijgave in DMS	
<i>Autorisatie door</i>	Henriette Nonnekens	Registratie en vrijgave in DMS	
<i>Vrijgave door</i>	Marco Twigt	Registratie en vrijgave in DMS	

Paraaf en tekendatum zijn opgenomen in de Goedkeuringsworkflow van DMS

Revisiebeheer

Revisienummer	Datum	Status	Opmerkingen
1.0	28 mei 2020	definitief	

Adresgegevens

Graaf Reinaldalliantie
 Waaldijk 91
 4214 LC Vuren

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Dijkversterking Gorinchem Waardburg.....	5
1.2	Advies commissie voor de milieueffectrapportage.....	5
1.3	Leeswijzer	5
2	Bestaande situatie, gebiedsgebruik en aantallen	6
2.1	Algemene informatie niet broedvogels.....	6
2.2	Terreingebruik en aantallen smient	8
2.3	Terreingebruik een aantallen grutto	9
2.4	Terreingebruik en aantallen kolgans	10
2.5	Bestaande situatie en voorkomen Meervleermuis	11
3	Werkzaamheden in de omgeving van het Natura 2000 gebied en verstoringsafstand ...	13
4	Beoordeling van de effecten	15
4.1	Effecten op smient	15
4.2	Effecten op grutto	15
4.3	Effecten op kolgans	15
4.4	Effecten op meervleermuis	16
4.5	Conclusie	16

1 INLEIDING

1.1 Dijkversterking Gorinchem Waardenburg

De dijk tussen Gorinchem en Waardenburg wordt versterkt. Ten behoeve van de besluitvorming hierover is een Milieueffectrapport opgesteld. Hierin zijn de effecten van de dijkversterking op de natuurwaarden beschreven. Onderdeel hiervan is de beschrijving van de effecten op het Natura 2000 gebied Rijntakken. Zie paragraaf 5.13 van het MER via het i-report (<https://terinzage.gralliantie.nl>)

De tijdelijke effecten als gevolg van stikstofdepositie op Natura 2000 zijn beschreven in een afzonderlijke rapportage: Passende Beoordeling stikstofeffecten dijkversterking Gorinchem - Waardenburg. Effecten op plant- en diersoorten (soortenbescherming van de Wet natuurbescherming) zijn beschreven in het Soortenmanagementplan (deel I). Beide rapportages zijn onderdeel van het i-report.

Voor de stikstofeffecten van de dijkversterking op Natura 2000 gebied Rijntakken is een vergunning ingevolge de Wet natuurbescherming aangevraagd. Voor de effecten op soorten is een gebiedsontheffing ingevolge de Wet natuurbescherming aangevraagd.

1.2 Advies commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over het MER voor dit project.

De Commissie mist in het MER de onderbouwing waarom effecten op niet-broedvogels, zoals met name de smient, zijn uit te sluiten als de verstoring meerdere winterseizoenen kan aanhouden.

Negatieve effecten voor niet-broedvogels (met name overwinterende watervogels) worden in de Passende beoordeling uitgesloten omdat a) de aantallen laag zijn, b) deze vogels gewend zijn aan verstoring, c) het foerageergebied grotendeels geschikt blijft, d) er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn en e) de soorten zich deels ruim boven de instandhoudingsdoelstelling bevinden. De Commissie constateert evenwel dat van met name de smient (wellicht ook kolgans en grutto) mogelijk overwinterende aantallen van betekenis langs de dijk in het Natura 2000-gebied aanwezig kunnen zijn, waarbij het voor de hand ligt dat deze in de aanlegfase verstoord worden. Hierbij knelt dat de smient zich ruim onder de instandhoudingsdoelstelling bevindt. De Commissie mist in het MER de onderbouwing waarom significante effecten zijn uit te sluiten als de verstoring meerdere winterseizoenen kan aanhouden.

Voor de Commissie is eveneens onduidelijk op grond waarvan significante effecten voor de meervleermuis (voor of na mitigatie) uitgesloten kunnen worden nu deze soort in het studiegebied voorkomt en deze als zeer gevoelig geldt voor lichtverstoring.

1.3 Leeswijzer

Deze notitie geeft, aanvullend op het milieueffectrapport dijkversterking Gorinchem - Waardenburg, een nadere onderbouwing van het uitsluiten van negatieve effecten op de smient, grutto en kolgans en op de meervleermuis. Hoofdstuk 2 beschrijft de bestaande toestand van deze soorten, hoofdstuk 3 gaat in op de werkzaamheden en de verstoring die dit met zich meebrengt, en hoofdstuk 4 komt tot een analyse van de effecten.

2 Bestaande situatie, gebiedsgebruik en aantallen

2.1 Algemene informatie niet broedvogels

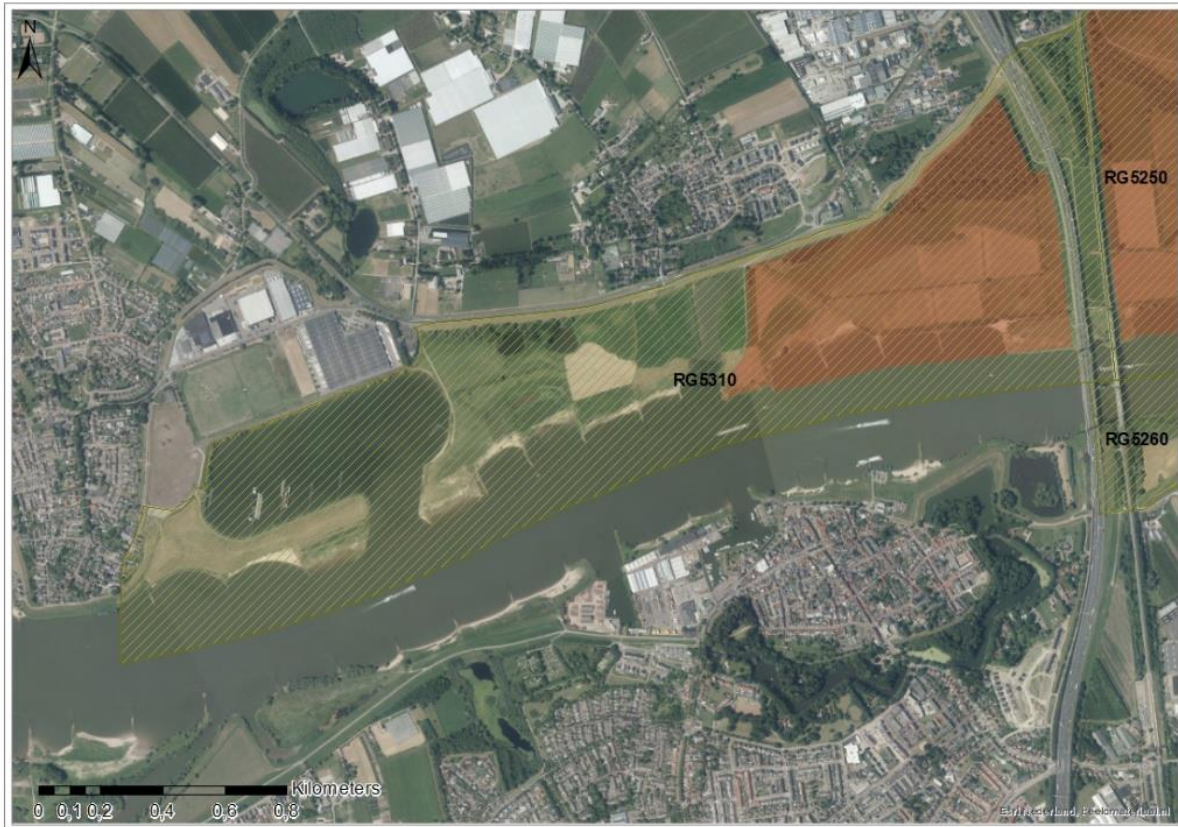
Binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken is er voor onder andere de niet-broedvogels smient, grutto en kolgans een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd. Voor smient en grutto ligt het aantal onder deze doelstelling (bijlage 1). Omdat de dijkvakken 1a, 1b en 2a behorende bij de dijkversterking Gorinchem-Waardenburg hier grenzen aan het Natura 2000-gebied (figuur 1) is nader naar de mogelijke effecten van de werkzaamheden op deze drie soorten gekeken en is nagegaan of er een kans bestaat op een negatief effect.

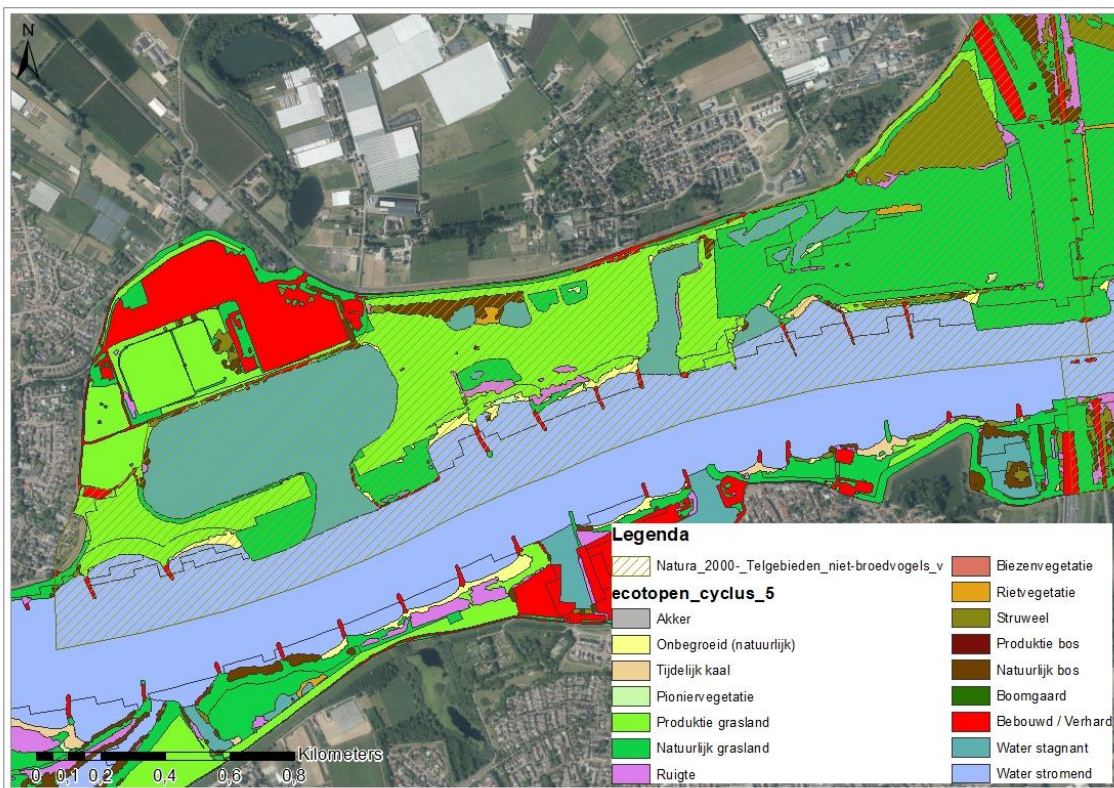
Figuur 1. Ligging dijkvakken GoWa ten opzichte van het Natura 2000-gebied Rijntakken (rood)

De uiterwaard ten westen en ten oosten van de A2 en die onderdeel is van het Natura 2000 gebied Rijntakken heet de Rijswaard. Figuur 2 laat zien dat het deel van het Rijswaard westelijk van de A2 binnen het telgebied RG5310 (watervogels) ligt. Ten oosten van de A2 ligt het telgebied RG5250. Duidelijk is dat telgebied RG5310 groter is dan het Natura 2000-gebied ten westen van de A2. Het telgebied RG5310 is 221,3 ha, waarvan 58 ha Natura 2000-gebied. Figuur 2 toont de voornoemde dijkvakken ten opzichte van het Natura 2000-gebied. Het terreingebruik binnen het telgebied is afgeleid uit de ecotopenkartering van Rijkswaterstaat (cyclus 5; figuur 3). Het telgebied binnen Natura 2000 bestaat uit grotendeel uit struweel/bos en natuurlijk grasland (periodiek tot zelden overstroomd). Langs de oevers en bij de twee plassen komt moerassig overstromingsgrasland voor. Buiten Natura 2000 begrenzing bestaat het telgebied grotendeels uit productiegrasland (zelden tot nooit overstroomd), open water en op enkele plekken langs de oever vochtig productiegrasland. Voor alle drie de niet-broedvogelsoorten geldt dat de exacte verdeling binnen het telgebied niet bekend is.

Het deel van de Rijswaard ten westen van de A2 is geen kerngebied voor het foerageren van ganzen (Van de Bremer, Schekkerman, van Winden & Vogel, Draagkracht voor overwinterende ganzen in Natura 2000-gebied Rijntakken, Sovonrapport 2019/36).

Figuur 2. Ligging telgebieden watervogels RG5310 en RG 5250 (gele arcering) en Natura 2000-gebied Rijntakken (rood).

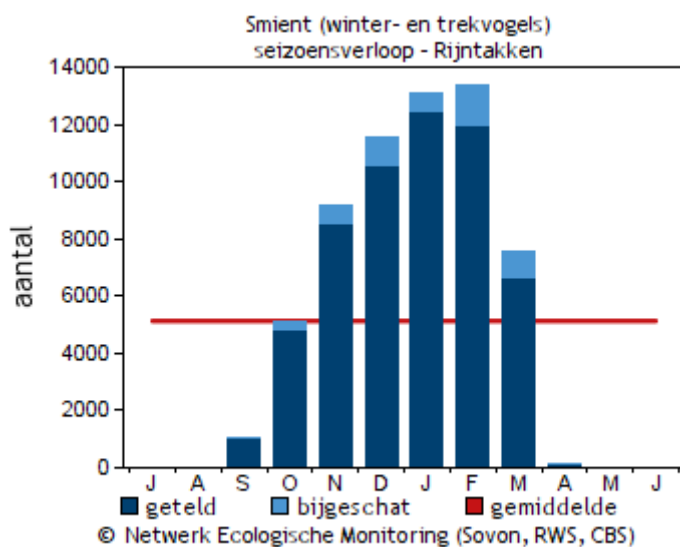
Figuur 3. Telgebieden watervogels en ecotopen (RWS)

2.2 Terreingebruik en aantallen smient

In de overwinteringsgebieden in Nederland zijn twee typen foerageergebieden van de smient te onderscheiden:

- wateren waar waterplantenvegetaties als voedsel kunnen dienen
- graslanden

Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is de smient veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Dit blijkt ook uit de maandgemiddelden voor het telgebied; deze zijn het laagst in oktober en lopen geleidelijk op tot in maart. In heel Nederland zijn smienten het talrijkst in de maanden november tot en met maart, maar per winter treden er verschillen op. Bij de inval van strenge vorst en zware sneeuwval vertrekt een deel van de vogels naar Engeland of Frankrijk, in zachte winters blijven grote aantallen bij ons. In de maanden april, mei, juni, juli en augustus is de soort (vrijwel) afwezig (www.sovon.nl/nl/soort/1790). Het seizoensverloop in de Rijntakken is weergegeven in figuur 4.

Figuur 4. Seizoensverloop smient in de Rijntakken. Gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Weergegeven is het gemiddeld aantal per maand in de laatste vijf seizoenen, met onderscheid welk deel is geteld en welk deel is bijgeschat bij onvolledige tellingen

Er bestaat regionale variatie in de dag-nacht ritmiek in foerageeractiviteit van smienten. Deze ritmiek kent in Nederland twee varianten:

- Poldersmienten, dit zijn smienten waarvan wordt aangenomen dat die het gehele etmaal verblijven en foerageren in graslanden en de ertussen liggende wateren.
- Plassmienten, waarvan wordt aangenomen dat deze overdag slapen op plassen en meren, terwijl ze 's nachts foerageren in poldergraslanden. Het verschil in dag-nachtritmiek tussen polder- en plassmienten is echter niet altijd even duidelijk.

Vermoedelijk kan elke smient zich gedragen of als plas- of als poldersmient al naar gelang de aanwezigheid van breder water naast grasland en factoren als verstoring, predatie en weersomstandigheden (Boudewijn et al. 2009). De vraag of smienten in een bepaald gebied tot de eerste of tweede categorie behoren blijkt onder meer samen te hangen met de mate van storing in de gebieden waar zij overdag foerageren. In gebieden

zonder verstoring of andere menselijke activiteiten zijn smienten vooral dagdieren en foerageren overdag met een uitloop in het begin van de nacht. In gebieden met veel verstoring of veel menselijke activiteiten is het ritme omgedraaid en foerageren de vogels vooral 's nachts met een uitloop in de ochtend (Lensink et al. 1996). Op basis van ervaringen van waarnemers in het Rijntakkengebied bestaat het vermoeden dat de hier aanwezige smienten vooral poldersmienten betreffen. De aanwezigheid van kleinere groepen in het telgebied duidt hier ook op.

Binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken bestaat het foerageergebied van smienten vooral uit graslanden. In vergelijking met ganzen stellen smienten veel specifiekere eisen aan het gras. Smienten selecteren nog meer dan ganzen op eiwitrijk voedsel, wat in de praktijk neerkomt op vooral jong gras (van Eerden et al. 1996). Droge graslanden zijn niet geschikt voor smient. Er moeten voldoende plasdras situaties aanwezig zijn, vooral vochtig grasland aansluitend aan plasdras gebieden zijn ideaal. Onderzoek van Rijnsdorp (1984, 1986) in de Zaanstreek heeft voor smienten een voorkeur aangetoond voor graslanden met een relatief extensief agrarisch grondgebruik boven zeer intensief geëxploiteerde graslanden. Ook werd een voorkeur gevonden voor een graslengte van 2-3 cm, gras van meer dan 6 cm werd niet begraasd.

Hoewel niet expliciet als onderzoeksresultaat vermeld, lijkt de smient een voorkeur te hebben voor open landschapstypen. In de overwinteringsgebieden komen smienten vrijwel zonder uitzondering voor in open landschappen. In deze landschappen komen grote concentraties voor bij een combinatie van open water, geschikte foerageerterrinen en weinig verstoring (Lensink et al. 1996, Natura 2000-soortprofiel op www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen).

Kijkend naar de aanwezig ecotopen binnen het telgebied RG5310 lijken vooral de vochtige graslanden langs de rivier (zowel binnen als buiten Natura 2000-gebied) en de vochtige graslanden bij de twee plassen (binnen Natura 2000-gebied) geschikt als foerageergebied voor de smient. Dit komt overeen met waarnemingen uit de NDFP van de afgelopen 5 jaar, die geconcentreerd zijn binnen 150 meter vanaf de dijk.

Het aantal smienten in het telgebied waarbinnen het relevant deel van het Natura 2000-gebied ligt, volgt uit tabel 1. De aantallen zijn weergegeven voor de maanden waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd. Gezien de analyse van het terreingebruik van de smient wordt verwacht dat de meeste smienten in de nabijheid van de twee plassen voorkomen.

Tabel 1. Seizoensgemiddelde van smient, grutto en kolgans in telgebied RG5310 (periode 2012-2017) en beschikbare maandgemiddelde. * periode 2010-2015, [†] periode 2011-2016, ^y periode 2012-2017. (Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, RWS, CBS, provincies)).

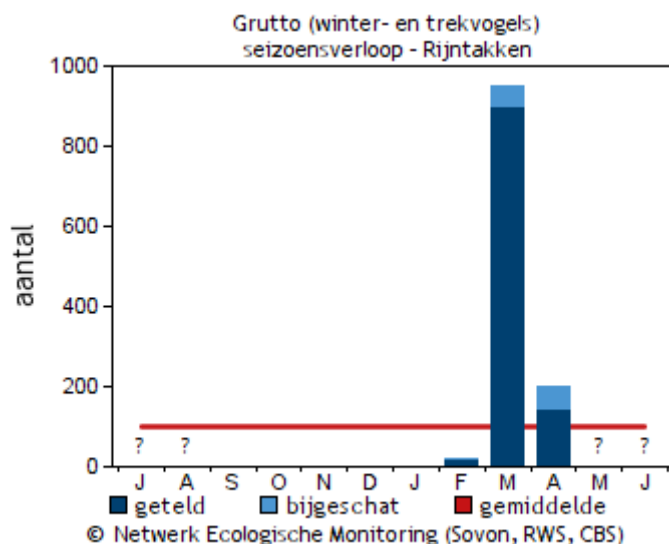
Soort	Seizoensgemiddelde	Maandgemiddelde						
		Oktober	November	December	Januari	Februari	Maart	April
Grutto	18,0	-	-	-	-	-	214 ^y	-
Kolgans	276,2	287 [*]	715 [*]	80 [*]	795 [†]	600 [†]	962 [†]	14 [*]
Smient	136,6	17 [*]	177 [*]	199 [*]	287 [†]	170 ^y	445 ^y	9 ^y

De aantallen smienten liggen onder de instandhoudingsdoelstelling. Uit analyse van Van den Bremer et al (2016) blijkt dat binnen Natura 2000-gebied voldoende foerageercapaciteit is voor graseters, waaronder smienten. Waarom de aantallen smienten dan toch onder de IHD liggen is niet duidelijk. Mogelijk staat de daling in aantallen in verband met een verschuiving van de winterspreiding binnen Noordwest-Europa. Door gemiddeld zachtere winters blijft een deel van de vogels noordelijker overwinteren (www.sovon.nl/nl/soort/1790).

2.3 Terreingebruik en aantallen grutto

De grutto foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Grutto's zoeken hun voedsel zowel in moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaappleatsen (profiel document). In telgebied RG5310 zijn geen slaappleatsen bekend. Uit de losse waarnemingen in de NDFF kan worden afgeleid dat grutto's binnen telgebied RG5310 zowel voorkomen buiten het Natura 2000-gebied als binnen het Natura 2000-gebied (bij de twee plassen).

Onze broedvogels overwinteren in West-Afrika en Zuidwest Europa. Afhankelijk van de temperatuur arriveren de grutto's weer in Nederland vanaf februari of begin maart. De aantallen van de grutto's zijn in ons land verreweg het grootst in maart, en ook in april aanzienlijk. Dan trekken grutto's die broeden in meer noordelijke streken, o.a. in Denemarken, Duitsland en IJsland, door Nederland. De voorjaarsgroepen concentreren zich rond ondiepe wateren of natte graslanden en vallen in april uiteen. Vanaf mei verzamelen vogels bij wie het broedsel mislukt is op gemeenschappelijke slaappleatsen, een maand later gevolgd door jonge vogels. Een deel van de vogels blijkt direct naar de overwinteringsgebieden te vliegen. De laatste grutto's verlaten het land meestal in augustus (www.sovon.nl/nl/soort/5320). Het seizoensverloop binnen de Rijntakken is weergegeven in figuur 5. De aantallen in de zomermaanden zijn niet bekend, maar hier ook niet relevant.

Figuur 5. Seizoensverloop grutto in de Rijntakken. Gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Weergegeven is het gemiddeld aantal per maand in de laatste vijf seizoenen, met onderscheid welk deel is geteld en welk deel is bijgeschat bij onvolledige tellingen. (? voor maanden met onbetrouwbare schatting).

Het aantal grutto's in het telgebied waarbinnen het relevant deel van het Natura 2000-gebied ligt, volgt uit tabel 1. De aantallen grutto's in het Natura 2000-gebied liggen onder de doelstelling. Vermoedelijk hangt dit samen met de achteruitgang van de broedpopulatie.

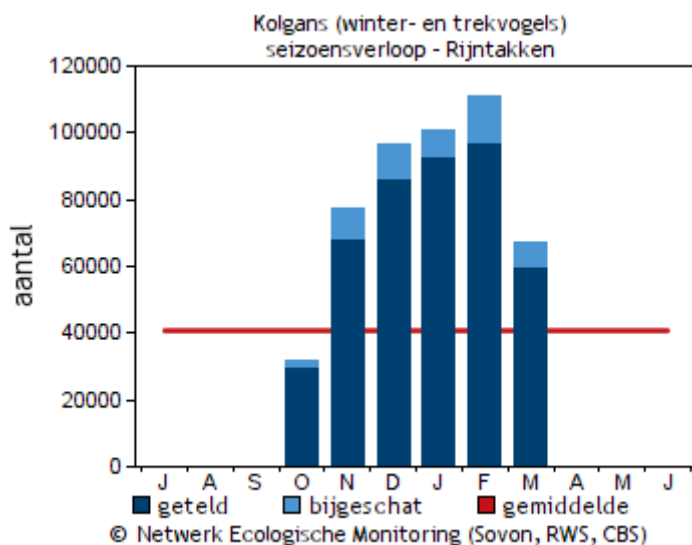
2.4 Terreingebruik en aantallen kolgans

De kolgans heeft voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland. De kolgans is een planteneter die foerageert op een verscheidenheid aan planten, zaden en wortels. Gedurende een korte periode in november-december voedt hij zich ook met oogstresten van vooral suikerbiet. In de overwinteringsgebieden eet de kolgans veel grassen en incidenteel ook ingezaaid wintergraan, vaak tijdens vorst. In ondergelopen uiterwaarden of grasland foerageert de soort ook op worteldelen. Vanwege de hogere biomassa-productie zoekt de kolgans zijn voedsel

vooral in cultuurgrasland en in veel mindere mate in extensief beheerde graslandreservaten (profieldocument).

Hoewel uit de ecotopenkaart volgt dat het grasland binnen Natura 2000-gebied natuurlijk grasland is en daardoor mogelijk minder aantrekkelijk voor kolganzen, kan uit de losse waarnemingen in de NDFF worden afgeleid dat kolganzen in telgebied RG5310 zowel voorkomen buiten het Natura 2000-gebied als binnen het Natura 2000-gebied. Een verdeling van 50% binnen het Natura 2000-gebied en 50% erbuiten lijkt op basis van waarnemingen reëel. Zoals eerder aangegeven ontbreken exacte gegevens van terreingebruik om dit te kunnen staven.

In Nederland zijn kolganzen voornamelijk aanwezig van oktober tot en met maart, met de hoogste aantallen midden in de winter. Strengere vorst en zware sneeuwval kan leiden tot een leegloop uit Noordoost-Nederland (en toenemende aantallen in Zuidwest-Nederland en het rivierengebied). De in Nederland overwinterende aantallen zijn sinds 2005 stabiel. In figuur 6 is het seizoensverloop van de kolgans binnen de Rijntakken weergegeven.

Figuur 6. Seizoensverloop kolgans in de Rijntakken. Gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Weergegeven is het gemiddeld aantal per maand in de laatste vijf seizoenen, met onderscheid welk deel is geteld en welk deel is bijgeschat bij onvolledige tellingen

Het aantal kolganzen in het telgebied waarbinnen het relevant deel van het Natura 2000-gebied ligt, volgt uit tabel 1. Binnen het Natura 2000-gebied zijn de aantallen recent afgenomen, de oorzaak hiervoor is niet bekend. Gemiddeld genomen liggen de aantallen nog wel boven de instandhoudingsdoelstelling (Van de Bremer, Schekkerman, van Winden&Vogel, Sovonrapport 2019/36) (zie ook bijlage 1).

2.5 Bestaande situatie en voorkomen Meervleermuis

Tijdens het natuuronderzoek in de periode 2017-2019 is de meervleermuis eenmaal waargenomen in het studiegebied, namelijk in Vuren, ten oosten van het Ytong-terrein in dijkvak 9a (zie Soortenmanagementplan deel I).

In de dijkvakken die langs het Natura 2000- gebied Rijntakken liggen (1 en 2) is de meervleermuis niet aangetroffen.

De meervleermuis foerageert vlak boven open water en langs oevers van plassen en rivieren. Gelet op het ontbreken van waarnemingen langs het dijktraject in het Natura 2000 gebied mag geconcludeerd worden dat de dijk met aanpalende taluds hier geen betekenis heeft als foerageergebied voor de meervleermuis.

De betekenis van de uiterwaarden en plassen van het naast de dijk gelegen Natura 2000 gebied is gelet op het ontbreken van waarnemingen hoogstens zeer beperkt. De Waal zelf heeft mogelijk een functie als trekroute tussen zomer- en winterverblijven.

3 Werkzaamheden in de omgeving van het Natura 2000 gebied en verstoringsafstand

De dijkvakken die langs het Natura 2000 gebied liggen zijn de dijkvakken 1a, 1b en 2a (zie figuur 1). In de dijkvakken 1a en 1b wordt een langsconstructie aangebracht. Hiervoor is gekozen om ruimtebeslag in het Natura 2000 gebied met een versterking in grond te voorkomen.

De werkzaamheden aan de dijkvakken 1a, 1b en 2a kunnen worden opgedeeld in werkzaamheden buitendijks (buitenbekleding vervangen) en werkzaamheden binnendijks (damwanden inbrengen). Hieronder is uitgewerkt hoe deze werkzaamheden eruit zien en in welke perioden deze zullen worden uitgevoerd.

Buitenbekleding dijk vervangen (dijkvakken 1a, 1b en 2a).

- Met machines wordt de huidige bekleding (steen en/of klei) verwijderd. Hier komt nieuwe bekleding voor in de plaats.
- Periode: april 2021 – juli 2021.
- Werkuren in de zomer 07.00 – 17.00 (geen verlichting nodig).

Damwanden inbrengen (dijkvakken 1a en 1b).

- Dijkvak 1a: op binnenkruinlijn (of iets daarachter).
- Dijkvak 1b: op binnentalud.
- Periode: september 2021 – november 2021.
- De machine die de damwand plaatst, verplaatst zich gedurende deze periode met ongeveer 12 meter per dag.
- De uitvoeringsperiode van deze twee damwanden bedraagt, in combinatie met de voorbereiding en de afwerking tezamen ongeveer 4 maanden.
- De damwandplanken worden aangevoerd vanaf de loslocatie bij het haventje van Tuil. De aanvoer vindt bij daglicht plaats (zonder kunstmatige verlichting) en duurt bij elkaar enkele dagen.
- Werkuren: 07.00 – 17.00 met begin en eind van de dag gerichte, aangepaste verlichting bij het werk op de dijk (binnenkruinlijn op 1a, binnentalud op 1b), conform het SMP.

De werkzaamheden aan het buitentalud (grotendeels buiten winterperiode) en het aanbrengen van de constructies vinden dus gedurende één jaar plaats. Er is dan ook geen sprake van verstoring in meerdere winterseizoenen.

Belangrijk om hierbij op te merken is dat de werkzaamheden in dijkvak 1a visueel geheel afgeschermd zijn door het aanwezige bos (zie ook figuur 1 tot en met 3). Hier zal geen sprake zijn van visuele verstoring. In dijkvak 1b kan enige visuele verstoring optreden maar dat is heel beperkt want er wordt aan de binnenzijde van de dijk gewerkt. Wel zal er sprake zijn van geluidsbelasting als gevolg van het inbrengen van de damwanden. Omdat het geluid binnendijks wordt geproduceerd zal een (groot) deel ervan worden tegen gehouden door de dijk. De geluidsbelasting buitendijks zal veel kleiner zijn dan die binnendijks. Ook geldt dat de periode met geluidsbelasting kleiner is dan de 4 maanden en dat de geluidsbron niet langdurig op één locatie blijft.

Bij verstoring van dieren in open gebieden kunnen effecten van geluidsverstoring en optische verstoring nauwelijks van elkaar worden gescheiden. Daarnaast blijken verstoringsafstanden veelal groter dan de afstanden waarop een geluidbelasting optreedt die hoger is dan de ecologische drempelwaarde van ca. 50 dB(A). In deze notitie zijn daarom de effecten van geluidsverstoring en optische verstoring niet afzonderlijk bepaald. Voor vogels is de verstoringsgevoeligheid soortspecifiek en variabel per periode in hun levenscyclus.

Als verstoringsafstand voor de smient, grutto en kolgans wordt 200 meter aangehouden. Dit is de gemiddelde maximale verstoringsafstand voor watervogels, gebaseerd op o.a. Krijgsveld et al (2004) en Voslamber & Lieftink (2011). In meerdere dijkversterkingsprojecten is deze afstand aangehouden als verstoringsafstand.

4 Beoordeling van de effecten

4.1 Effecten op smient

De buitendijkse werkzaamheden bij de dijkvakken 1a, 1b en 2a worden uitgevoerd in een periode waarin de smient vrijwel afwezig is (tabel 1). Het maandgemiddelde aantal in april bedraagt 9 smienten in het telgebied. De vochtige graslanden binnen het Natura 2000-gebied liggen deels binnen de 200 meter verstoringzone. Echter, langs de rivier blijven onverstoorte vochtige graslanden beschikbaar gedurende de werkzaamheden, waar de resterende smienten naar kunnen uitwijken.

De binnendijkse werkzaamheden (dijkvakken 1a en 1b) worden deels uitgevoerd in een periode waarin de smient vrijwel afwezig is (september; tabel 1). In oktober zijn de aantallen nog laag en in november nemen de aantallen toe, maar liggen nog ruim onder de maxima die in maart aanwezig zijn. De aanvoer van materiaal vanaf het haventje duurt slechts enkele dagen. Doordat de werkzaamheden (het inbrengen van de damwand) binnendijks worden uitgevoerd is er sprake van afscherming door de dijk. Wel zal sprake zijn van geluidsbelasting binnen het Natura 2000-gebied, waardoor tijdelijk het foerageergebied bij de twee plassen minder geschikt kan zijn. De vochtige graslanden langs de rivier liggen buiten de verstoringzone en kunnen door smienten worden gebruikt. Gezien de relatief lage aantallen in de korte periode van de werkzaamheden kan worden aangenomen dat er binnen het telgebied en anders binnen het Natura 2000-gebied voldoende uitwijkmogelijkheden zijn voor smienten. De nabijgelegen dijkversterking Tiel – Waardenburg zal pas na 2021 aanvangen waardoor de uiterwaarden in dit gebied onverstoord beschikbaar zijn. Een tijdelijke afname van de aantallen binnen het Natura 2000-gebied zal daardoor niet optreden, een permanente afname kan worden uitgesloten. Een significant negatief is uitgesloten.

4.2 Effecten op grutto

De buitendijkse werkzaamheden bij de dijkvakken 1a, 1b en 2a worden uitgevoerd buiten de maand maart, de maand waarin de hoogste aantallen aanwezig zijn in het Natura 2000-gebied (tabel 1). Wel kunnen tijdens de uitvoering, op basis van het beeld van Rijntakken (figuur 5) nog grutto's aanwezig zijn. De precieze aantallen zijn niet bekend, deze zijn wel ruim lager zijn dan de aantallen in maart. Op basis hiervan kan worden verwacht dat er tijdens de uitvoering van de buitendijkse werkzaamheden binnen het Natura 2000-gebied voldoende mogelijkheden zijn voor de grutto's (indien nog aanwezig) om uit te wijken naar onverstoorte locaties, hetzij binnen het telgebied hetzij erbuiten. Een tijdelijk afname van de aantallen binnen het Natura 2000-gebied is niet te verwachten.

De binnendijkse werkzaamheden worden uitgevoerd in een periode waarin de grutto afwezig is (september-november; tabel 1). Verstoring van grutto's door binnendijkse werkzaamheden zal niet optreden. Een significant negatief effect op de grutto is uitgesloten.

4.3 Effecten op kolgans

De buitendijkse werkzaamheden bij de dijkvakken 1a, 1b en 2a worden uitgevoerd in een periode waarin de kolgans afwezig is (tabel 1). Verstoring door buitendijkse werkzaamheden is niet te verwachten.

De binnendijkse werkzaamheden worden deels uitgevoerd in een periode waarin de kolgans wel aanwezig is, namelijk oktober en november (tabel 1). Gedurende de werkzaamheden zal steeds een deel van het Natura 2000-gebied binnen het telgebied minder geschikt zijn als gevolg van verstoring door geluidsbelasting. Doordat niet overal tegelijk wordt gewerkt, zal ook steeds een deel van het Natura 2000-gebied binnen het

telgebied geschikt blijven als foerageergebied. De werkzaamheden aan de dijkversterking TiWa zullen niet plaatsvinden in de periode van de werkzaamheden aan de dijkvakken 1a en 1b.

Binnen het Natura 2000-gebied betreft het naar verwachting 138 kolganzen (de helft van het seizoensgemiddelde in het telgebied). In het uiterste geval dat alle kolganzen uit het Natura 2000-gebied zullen verdwijnen (wat zeker niet het geval zal zijn), komen de aantallen niet onder de instandhoudingsdoelstelling. Er zullen geen negatieve effecten optreden op de kolgans. Een significant negatief effect kan worden uitgesloten.

4.4 Effecten op meervleermuis

Zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk wordt langs het Natura 2000 gebied in de periode april 2021 – jul 2021 de buitenbekleding van de dijk vervangen. Dit gebeurt overdag, tussen 07.00 en 17.00 en valt binnen de kraamperiode van vleermuizen. In de nacht of in de schemering vinden geen werkzaamheden plaats, er worden geen obstakels geplaatst en geen verlichting toegepast. De binnendijkse werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode dat vleermuizen zich in hun winterverblijven bevinden en niet actief zijn.

Deze werkzaamheden hebben dus geen effecten op de meervleermuis, mocht deze toch incidenteel aanwezig zijn: potentieel foerageergebied is toegankelijk en wordt niet (fysiek) aangetast of verstoord.

De rivier bevindt zich hier op circa 400 meter vanaf de dijk. De werkzaamheden aan de dijk hebben dus ook geen effect op deze een potentiële trekroute, die bovendien niet in gebruik is in de periode dat de werkzaamheden worden uitgevoerd.

4.5 Conclusie

Er zullen geen negatieve effecten optreden als gevolg van de werkzaamheden aan dijkvak 1a, 1b en 2a op de instandhoudingsdoelstelling voor smient, grutto en kolgans (niet-broedvogels) en meervleermuis binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken. Significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

Bijlage 1. Aantallen van relevante niet-broedvogels (seizoensgemiddelden) in het Natura 2000-gebied Rijntakken in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling (Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, RWS, CBS, provincies)). Rood is onder het IHD en groen boven het IHD.

Soort	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	gemiddeld	IHD
Aalscholver	990	924	812	1238	1101	1013	1300
Bergeend	117	91	108	90	75	96	120
Brandgans	4119	4166	4117	3876	6325	4521	920
Fuut	665	679	595	703	551	639	570
Grauwe Gans	14704	13695	12756	10943	13520	13124	8300
Grutto	103	116	176	84	21	100	690
Kievit	2677	2805	3888	2300	2739	2882	8100
Kolgans	44592	43050	46585	30246	37782	40451	35400
Krakeend	1321	1774	2258	1857	2665	1975	340
Kuifeend	2345	2060	1925	1782	1838	1990	2300
Meerkoet	5361	5770	5795	5361	4554	5368	8100
Pijlstaart	18	16	51	39	56	37	130
Scholekster	137	179	166	170	112	153	340
Slobeend	382	456	402	548	403	438	400
Smient	6467	6008	5109	3641	4232	4232	17900
Tafeleend	283	224	186	155	317	233	990
Tureluur	18	24	11	28	15	19	65
Wilde Eend	4828	4035	4614	4027	4394	4380	6100
Wintertaling	1206	985	1135	1085	1358	1154	1100
Wulp	731	746	1025	484	540	705	850